

**Iz Ljubljane.** Na prošnjo mnogih posestnikov, ki imajo svoje zemljiša na ljubljanskem mahu (morast), je tukajšna kmetijska družba do komisije, ki je postavljena za vodstvo sušivnih del na močvirju, se obrnila s prošnjo, naj bi poskerbela, da bi zavaljo dolgočasnega zajezanja Ljubljanič po Gruberjevem kanalu, kjer bojo nov most zidali, v prihodnji jeseni itd. po zadržavani vodi se ne napravile povodnje na mahu. Slavna komisija je odgovorila na to, da 3 leta z letošnjim letom vred bojo terpele dela v Gruberjevem kanalu s predorom vred pod Štepanovo vasjo; jéz pred mostom pa je neoblodno potrebna, da se dela ne overajo. Ako bi utegnili iz tega kakošna posebna škoda žugati pridelkom na mahu, se bo komisija obrnila do sl. c. k. vladarstva in pomoči prosila. Kar pa se tiče Gruberjevega kanala, se ta ne bo tako globok napravil, da bi Ljubljanič po mestu kadaj zmanjkovalo.

— Po cesarskem dovoljenji od 23. p. m. se bo napravila tukaj pravoslavna (juristična) družba, za katero je z gosp. dr. C. Costa-tom in gosp. J. Brolich-om c. k. dež. sodn. svetovavcom prosilo še 13 drugih pravoslavcov; ob enem so družbi tudi pravila (štature) poterjene.

— Ker deržavni zbor praznuje do 12. t. m., se je veči del poslancov podal domú; prišli so tudi krajnski. Mnogo se govori, da pride g. dr. Rieger 16. t. m. ogledat naše rajsko Bleško jezero; al ker nobeden nič pravega ne vé, je ta novica menda le samo živa želja, da bi ljubljene Slovanov, o katerem sedaj ves svet govori, obiskal tudi slovensko zemljo. Oj, to bi bilo, to stavimo, spet gradiva na kupe za dopisovavce v Beč, Terst in Gradec; ti možaki, ki preiskujejo človeku „serce in ledice“, bi berž izduhtali kaj, kar nobena pošena duša ne vé, kakor je unidan dopisnik „Triesterce“ na vrat na nos nesel laž po svetu, da je neki gospod v veseli družbi zdravico napil „slovenskemu kraljestvu“, čeravno je zdravica veljala le „vsem Slovencom.“ Za gotovo smo slišali, da so priče same ne razumeče slovenski jezik preklicale prvo spričo pri c. k. policiji; al dopisnik „Triesterce“, ki je ta preklic gotovo še tisti dan zvedil, ni še dosihmal tako pošten bil, da bi bil preklical svojo laž.

— Sedaj pa še eno novico. Gosp. Nace Kuranda je Slovan! Kaj zlodja! to ni mogoče. Vendar je taka; berite le „Ostd. P.“ list 206., pa bote vidili, da celó v „Leitartikelnu“, kjer „Ost u. West-u“ „Zurechtweisung“ daje, je zgrabil tudi česke „Narodne liste“ in naše slovenske „Novice.“ Kako bi to mogel, ako bi teh časnikov ne bral? Vendar se motite! Od „Narod. listov“ le vsaki dan toliko resnice zvé, da mu grozno presedajo, „Novice“ so mu tern v peti od tiste fotografije, ki jo je gosp. Zarnik tako klasično napravil v 22. listu in ki mu ga je „Preša“ iz goli kristjanske ljubezni v nemški jezik predstavila. Al, kaj morejo „Novice“ za to, da mu je g. August Zang tak serčen prijatelj? Ravno tako malo kakor morejo „Narod. listi“ in „Novice“ za to, da „galanthomme“ Kuranda „resnico“ „pöbelhafter Ton“ imenuje. Slovenci imamo pregovor: „resnica oči kolje“, po Kurandovi nemščini se pravi to: „pöbelhafter Ton.“ — Gut gebrüllt!

— Naš izverstni pesnik gosp. Gr. Krek se je s svojimi pesmami v „Novicah“ in „Glasniku“ Slovencom tako prikupil, da bode gotovo vsakega domoljuba veselilo slišati, da njegove pesmi pridejo iz tiskarnice Blaznikove kmali na svetlo.

**Iz Ljubljane.** (Drobtinica soli neslanim nemškutarjem). Iz Prage smo prejeli te dni nemško humoristično pesem, izdano po gosp. Jos. R. Wilimeku, ktera pod naslovom „Der Sprachenklangmesser“ prav mično šiba burke tistih norcov, ki brez znanja nemškega, še manj pa slovenskega jezika zasmehujejo slovanski jezik. Ker se tudi pri nas takih „narrischer Sprecher bei Tafeln“ v gostivnicah itd. ne manjka, jim priporočamo omenjeno Wilimekovo „Send-schreiben“ od konca do kraja; veči del te pesmice je humorističen; konec pa je resnoben; en kosček tega konca

ne bi utegnil škodovati, ako ga postavimo v „Novice“; le častite bravece, ki ne razumejo teh verstíc, prosimo za zameró, da jim vzamemo ž njimi kahih 40 verstíc, jih pa odškodujemo s priloženim listom za to. Tako-le se glasi humoristično-resnobi konec:

Du gehst weiter noch, nennst jedweden der Slaven fanatisch,  
Wer das natürliche Recht der Volks-Stamms-Sprachen vertheidigt;  
Ich nenn' Sprachenfa'natiker blinde Verächter der Sprachen,  
Die man nicht kennt und aus Uebermuth sie vernichtet will wissen.  
Mir sind Sprachen ein Geistesgebild, unvertilgbar ihr Wesen,  
Selbst mit Gewalt unterdrückt nach hundertjährigem Schlafe  
Wiederbelebt ihr Geist erwacht zum erneuerten Leben.

Zwang der mächtige Römer dem Gallier Sprach' und Gesetz auf,  
Ging doch unter die Zwangskultur in der Mischung der Zungen.  
Barbarei brach ein, ein Babel der Sprachen-Verwirrung,  
Bis der Prozess nach Tausend Jahren das Chaos geklärt hat  
Und Neu-Sprachen entstanden — nicht gallisch, nicht römisch!  
Willst den Römer spielen bei uns, um schnell zu verbreiten  
Deutsche Cultur durch totale Verbannung der heimischen Sprache  
Aus Amtsstuben, Gerichtskanzleien, aus Kirchen und Schulen?  
Hundert Jahr man treibt das Projekt: wie ist es gelungen?  
Du lachst über das struppige Slavisch-Deutsch der Caserne:  
„Halberdoh! Wallethous! Strof, Krumfotter, Umberstim, Felaab!“  
Lach' auch über das Kanzleideutsch: „Pzirk, Krichtsdünner, Standar“;  
Lach' auch über das Hauptschuldeutsch, lach' über die „Folschrift“,  
Ueber die „Lerigion, Stihand“ und andres Geplauder.  
Das sind Pffropfer der hohen Cultur von bildenden Geistern,  
Welche bei uns nach der Leier die fähigste Jugend vergimpeln.  
So ein Gewäseh wird kaum nach tausend Jahren französisch!

Lass von dem heidnischen Experiment! Ein besseres Mittel  
Kennt man wohl, das sicherer führt zum erwünschten Ziele.  
Besser gedeiht die Cultur im Boden der heimischen Laute:  
Fruchtlos wird nur gebüffelt das unverständene Fremde.  
Menschen erzieh'n ist Verdienst, nicht Staare und Affen  
dressiren!

Triffst Du ersteres nicht, taugst höchstens zur Menageriezucht;  
Dort ist der Schlag des Stocks und das Knallen der Peitsche verständlich.

Cosmopolit, ist das die Sprache des Cosmopoliten?  
Welt-Sprachmeister, gedenkst die Cultur so fort zu betreiben?  
Nein! Du gewinnst nicht Dank, nicht Rnhm von diesem Gebahren.  
Lass doch singen den Vogel, wie ihm der Schnabel gewachsen!  
Achte den Kaiser-Spruch von gleichen Pflichten und Rechten:  
Nur so sitzen dann wir fein neben-, nicht übereinander!

## Novičar iz domačih in ptujih dežel.

**Iz Dunaja.** (Iz deržavnega zbora). Spodnja zbornica je dognala sklepe o odpravi fevdne zveze. Poslanci česki in poljski se niso udeleževali ne pomenkov ne sklepov. V seji 30. julija je minister Rechberg odgovoril na vprašanje zastran ustavnih zadev v Kurhesii, kateri odgovor je bil pa zboru toliko manj po volji, ker je določno zvedil, da po ustavnih postavah se zbor v unanje zadeve cesarstva nima nič vtikati. V tej seji je v imenu svojih družnikov poslanec Kuziemski vprašal ministerstvo: kaj se bojo gruntne bukve osnovele in vredile tudi v tistih deželah, kjer jih še nimajo, pa so za varstvo zemljišnega premoženja tak silno potrebne? V seji 31. julija je poslanec dr. Haan s svojimi družniki vprašal ministerstvo: zakaj se gornje-avstrijski deželi lastne hiše v Lincu in Welsu deželnemu odboru ne izročijo, ker jih sedaj za se potrebuje? dr. Mühlfeld pa, zakaj se dolnjo-avstrijskemu deželnemu odboru ne izroči popolno gospodarstvo s premoženjem, ki ga ima zaklad gruntne odveze? — V seji 2. avgusta je poslanec Krommer govoril o notarjih in potrebo dokazati si prizadeval, naj bi se notarstvo pre-

naredilo, na kmetih vse opravila notarjev ces. sodnijam ali županijam izročile, v glavnih mestih pa le tiste jim pustile, ki jih našteva §. 1 notarske postave. Sklenjeno je bilo, ta predlog za to nalašč izvoljenemu odboru poprej v pretres dati. — Poslanec dr. Čupr je z nadušeno besedo govoril za prenaredbo šolskega nauka zlasti v gimnazijah, o katerih je dokazal, da so celó malo vredne in da se jim stara pruska uniforma nikakor več ne prilega. Napake šolskega nauka je tako temeljito dokazal, da ga je cela hiša pozorno poslušala in so ga o tem tudi tisti poslanci pohvalili, ki niso za to, da bi šolske zadeve državni zbor pretresal, ampak deželni zbor, ker šole naj spadajo v skerb vsaki deželi. O potrebi učenju vseh živih jezikov avstrijskih in ne le samo nemščine, in o pravicah narodnih je tako krepko govoril, da je — morebiti še celó kterege na levici preveril. Čuprov predlog pride po sklepu večine v posvet za to odločenega zbora; večina desne strani pa ni za to glasovala, ker ona želi tudi o šolstvu autonomijo deželnih zborov varovati. Omeniti imamo še interpelacije, ki jo je grof Clam-Martinic z 23 družniki predložil 1. dan t. m. skupnemu ministerstvu ter ga vprašal: kako je to, da v 27. seji, ko je marski poslanec (dr. Giskra) tako razžaljivo govoril o česki kroni in kraljevi časti, ni ne predsednik govornika zavrnil, pa tudi ne ministerstvo ga posvarilo? Ker se to ni zgodilo, kaj nek to pomeni?

Do 12. t. m. so seje odložene. Zakaj? ne vemo. Med tem bojo menda važni sklepi ogerskega in hervaškega zbora že gotovi.

**Česko.** Iz Prage 3. avg. Včeraj in predvčeranjem smo obmilovali veliko razujzdanost, ki se je v judovskih ulicah godila. Vzrok tega je bilo to, da je neki jud nekega kristjanskega hlapca tako otepel, da se je mislilo, da je umerl. Čeravno to ni res bilo, je razkačilo vendar to priprosto ljudstvo tako, da je silno razsajalo zoper jude, s kamni jim oknja pobijalo itd., tako, daje mogla celó vojaška sila miriti razkačeno ljudstvo. Nekteri dunajski nemški časniki, kateri v vsakem Slovanu hudiča vidijo, so berž sum zagnali, da je ljudstvo podšuntano po „národní stranki“. „Narodni listi“ opominjajo zato mestjane, naj podučé prosto ljudstvo, da se ne udeleži nobene silovitosti in da obderži mir in red; zakaj sovražniki že prežijo na to, da bi se nam po takih homatijah podkopala svoboda. „Mi se potegujemo za svete pravice naroda našega in Bog je blagoslovil dosihmal delo naše; al mi se ne bojujemo z orožjem sirove sile, ampak mi stojimo na postavni poti; večna resnica je naše orožje; le na to se opira naša moč in upanje naše kmalne zmage.“

**Iz Tersta.** 30. julija. Danes je mestni odbor sklenil, pismo poslati do Nj. veličanstva, v katerem protestira zoper odločbo državnega ministra o učenem jeziku na gimnazii teržaski, in cesarja prositi, naj bi obveljal sklep mestnega odbora, po katerem namesto nemškega jezika ima učni jezik biti italijanski. Odborniki Nobile, Cumano in Picciola so bili izvoljeni, da naj naredijo prošnje pismo do Nj. veličanstva; manjšina se ni udeležila te volitve.

**Iz Gorice.** „Ost und West“ je v 136. listu prinesel od 43 gosp. bogoslovcov pojasnilo odgovora državnega gosp. ministra v državnem zboru 27. p. m., v katerem pravi, da v goriškem semenišču je zraven latinskega jezika tudi nemški jezik učni jezik. Gosp. bogoslovci temu nasproti pravijo, „da saj skozi 4 leta, kar so oni v goriškem semenišču, se pri predavanju nauk ni čula ne ena nemška beseda, in to zlasti zato ne, ker je mnogo njih prišlo iz takih gimnazij, kjer germanizacija še ni svoje zastave tako mogočno razvijala kakor se godi na drugih slovanskih gimnazijah. Goriški bogoslovci grejo kot dušni pastirji med slovenski in laški narod; toraj bi bilo res nepotrebno in celó protinaravno, da bi se v semenišču z nemškim pre-

davanjem pitali; jezik, ki ga mi potrebujemo, je slovenski in laški.“

**Hervaško.** Iz Zagreba. O važni stvari posvetuje se sedaj naš deželni zbor, namreč o tem, je li bi se poslali poslanci v državni zbor v Beč (Dunaj) ali ne. Pomenki terpijo že več dni; v seji 2. t. m. je govorilo spet 11 govornikov; sklenjeno še ni nič. Povrata popolnega starega ustava trojedne kraljevine je „conditio sine qua non“, je rekel poslanec Stojanović; on pravi, da bi se poslanci nikakor ne poslali v dunajski zbor. Kvaternikov predlog ne sega tako deleč, pa mu tudi dunajski zbor ni pri sercu; Prica želi, naj bi se iz političnih vzrokov in zavolj vzajemnosti z drugimi avstrijskimi deželami, pa le na vstavni podlagi in na podlagi čisto enake autonomije vseh dežel poslali poslanci v državni zbor. Kaj bo obveljalo, se še ne vé.

— V odgovoru „Ost und West-u“, ki je Hervate opomnil, naj ne prezrejo celó ostalih jugoslovenskih narodov, govori „Pozor“ v 177. listu sledeče tudi za nas Slovence pomenljive besede: „Cjelokupnost trojedne kraljevine nemože škoditi Srbijem, a Slovincem može neizmerno puno koristiti; zato nedokučujemo, kako da smo Slovence od sebe odbili, a nismo još ni čuli do sada, da im se na žao daje (to jest pravim i svjestnim Slovincem), što tražimo njekeje kotare slovenskoga zemljišta. Ako braća naša hoće zadržati te prediele, pa ako ih mogu spojiti u jednu liepu zdravu cjelinu s ostalimi slovenskimi predieli, Hrvati su prvi, koji će se tomu od svega srca radovati. U ostalom znati će i Slovenci, da Hrvati niti su nakanili, niti mogu rat voditi svimi onimi, koji misle, da su slovenske krajeve kakvim pravom zakvačili.“

— Deputacija graničarjev je vendar dovoljenje dobila, pred cesarja priti in mu razodeti svoje nadloge. Kakor „Mil. Zeit.“ terdi, se ima iz vsakega graničarskega polka, ki ima svoje namestnike v deželnem zboru zagrebskem, izvoliti en poslanec za to deputacijo.

— Pravila akademije Zagrebske so bile 29. p. m. v deželnem zboru brane in z majhno premembo poterjene. Preuzvišeni škof Strossmayer, utemelitelj akademije, je tudi nje protektor.

**Ogersko.** Iz Pešta 4. avgusta. Še le danes bo dogotovil Deák osnovo odgovora na cesarjev odpis. Ker pride Deákova osnova še poprej v posvet posebnega odbora, bo težko pred koncom prihodnjega tedna celi deželni zbor očitno ta odgovor v posvetovanje vzel.

— C. kr. ministerstvo dnarstva je ogerskim davkovskim uradnijam ukazalo, brez ozira na kakošne druge govorice davke izterjevati natanko po danih zaukazih.

**Francozko.** 29. julija je cesar Napoleon zapustil toplice Vihiški in se podal v Fontaineblau, od kodar gré kmali v tabor Chalonski. Po tem takem vendar Napoleon ni že z eno nogo v grobu, kakor se je nedavnej tū pa tam pripovedovalo. Tudi kralj pruski in kralj švedski prideta v Chalons.

— „Moniteur“ razgláša razpis ministerstva notranjih oprav do škofov francozkih zastran praznovanja godú cesarjevega. To pismo omenuje, da cesar na Turškem sv. evangelij varuje in da je sv. Oče francozki armadi pri neki slovesni priliki se za njeno pomoč zahvalil. „Še je veliko težav premagati — pravi razpis dalje — ali rešile se bojo s poterpežljivo in lojalno politiko; vse pa je v rokah Božje previdnosti.“

**Srbija.** Iz Beligrada 31. julija. — Knezov ukaz sklicuje národno skupščino za 18. avgusta v Kragujevac.

#### Kursi na Dunaji 6. avgusta.

|                                |                            |
|--------------------------------|----------------------------|
| 5 % metaliki 68 fl. 5 kr.      | Ažijo srebra 35 fl. 50 kr. |
| Narodno posojilo 81 fl. 35 kr. | Cekini 6 fl. 55 kr.        |